

TÜRKÇE VE SÜLASI

Baskın Oran

TÜRKÇE

Yozlaştırıcı Dış etkiler: İngilizce, küreselleşme.

İç etkiler: yükselen Anadolu, kentleşme, boykotlu dönem, üretim biçimi değişme kaosu, bileşik kaplar kuralı, gençlerin kültürsüzlüğü...

Sık Yapılan Yanlışlar (yazılışın ve/veya okunuşun doğrusu parantez içinde)

- Seksî - (seksi, yani i uzatılmayacak)
- Nema (nemaaa), meta (metaaa) A sesi burada uzundur.
- Restorant (restoran)
- Yanlız – (yalnız) Yalın’dan kalkarak düşünün.
- Yalrış – (yanlışı)
- Ünvan – (unvan)
- -u (“ve” demektir): Düyun-u Umumiye (Duyun-ı)
- Mütevazi (mütevazı)
- Döküman (doküman)
- Şöför (şoför)
- Nüans farkı (nüans) Nüans zaten ufak fark demektir.
- Panik olmak, şok olmak, şoke olmak (panik yaşamak, paniklemek, şok geçirmek, şok yaşamak, şoka uğramak)
- Olası (olanaklı)
- Vakâ (vak’a) vak’tan sonra kesilecek
- Koordineli (koordine, eşgüdümlü), koordinesinde (eşgüdümünde)
- “Sultanahmet Camiisi” veya “Camiinin şadırvanı” (Sıfat tamlaması olduğu zaman: Mavi Cami; isim tamlaması olduğu zaman: Sultanahmet Camii veya Camisi).
- Provakatör (provokatör), provakasyon (provokasyon)
- Akıselim insan (akıselim sahibi insan) (akıselim=sağduyu)
- Muhattap (muhatap)
- Şansı yok (olanağı yok veya olasılığı yok)
- Oldukça (bir miktar) Bu “oldukça” kelimesi, sakatlığı tedavi edilene kadar hiçbir biçimde kullanılmamalıdır çünkü “çok” anlamında kullanılmaktadır.
- Ancak (ama, fakat) (illaki kullanılacaksa, mutlaka virgül gerekir)
- Benim hafsalam almıyor (havsalam)
- Pelesenk (persenk)

- Deveyi hamutuyla (havuduyla)
- Dolabın montesi (montajı)
- Deklerasyon (deklarasyon)
- Konsantrem bozuldu (konsantrasyonum bozuldu, dikkatim dağıldı)
- Analiz etmek (analize etmek, tahlil etmek)

Magandalıklar (kullanılmaması gerekenler) (uyarı veya doğrusu parantez içindedir)

- Ya, yağ (yahu)
- yani...(mümkün olduğu kadar az kullanılmalı)
- saygı duyuyorum. Saygı maygı duyduğu yok, itiraz ediyorum anlamında kullanılıyor.
- önemli değil (bir şey değil, estağfurullah)
- rica ederim. Küçük büyüğe arz eder, istirahat eder; büyük küçüğe rica eder.

Dikkat Edilecekler

- şapka konusu (^): konmadığı zaman farklı anlama geliyorsa kullanılmalıdır fiilî, askerî, hâlâ, resmî, tatbikî (çünkü anlam değişiyor)
- isim ve sıfat tamlamaları farklıdır: Oto galerisi – yeşil galeri.
- Aynı paragrafta zaman değişikliği mümkün olduğu kadar yapılmamalı. – di’li geçmişin hikayesi ve haberi birlikte olabilir: koydu, etti, yapmıştı.

Çeviri yaparken dikkat: (yanlışlar)

- Aynı kelimeyle tamamlanan sıfat ve isimler:
 - . “Kimi ülkelere uygulanan boykot ve ihale iptalleri...
 - . AİHM’nin görevi, bireysel ve devlet başvurularını incelemektir.
 - . Güvenlik ve amatör kameraların görüntülediği bu olay...
 - . Harçların artırılması ve üniversite kontrolüne bırakılmak istenen yurtlar yükseköğrenim gençliğinin aleyhine olur
 - . Bireysel ve grup kimliğinin...
 - . Mali ve döviz piyasaları...
 - . mali ve üretim sektörü
 - . The role of culture and civilisational identity in European and International Relations – Avrupa ve Uluslararası ilişkilerde (*Avrupa içi ve uluslararası ilişkilerde*) kültür ve medeniyet aidiyetinin rolü.

-de, -da (rezalet derecesinde yanlış yapılan en önemli husustur)

- “içinde” anlamı taşıyorsa: bitişik yazılır (özel isimler apostrofla ayrılır) (ek almışlarda apostrof gereksiz: Araplarda)

- Masada bir sürahi var.

- Ali'de hiç iş yok.

- “içinde” anlamı taşımıyorsa: ayrı yazılır

- Masa da kırıldı, sürahi de.

-ki

- zamir ise: bitişik yazılır: “Senin sıran geldi. Benimki bugün gelemeyecek”.

- bağlaç ise: ayrı yazılır: “Anladım ki gelmeyeceksin”.

İstisnalar: oysaki, halbuki, sanki, mademki... (çünkü madem tek başına anlamsız). Zaten, bu kelimelerde ki kullanmak da hiç gerekmez.

Çeşitli

- İle, -yle: seçim sistemi ile bağdaşmayan (seçim sistemiyle). Ama: “Tahir ile Zühre”, “İnönü ile Demirel”, “fil ile zürafa”...
- Noktalı virgül: 1) virgüller hiyerarşisi: “Bu arada; menekşe, gül, şebboy gibi çiçekleri...”, 2) iki benzer cümle ayırımı: “Bütün gün dolaştım; yoktu”.
- Koreliler Birliği'nin (League of Koreans)
- Lozan, Lausanne.
- Double negative meselesi:

Hatalısı: “Tahrir olayının ne 12 Eylül'le ne 27 Mayıs'la ilişkisi yoktur”. Ama doğru olmakla birlikte şunu da pek kullanmamalı çünkü yanlış anlamaya yol açabilir: “Tahrir olayının ne 12 Eylül'le ne 27 Mayıs'la ilişkisi vardır”.

Şu yapılabilir: “Tahrir olayının gerek 12 Eylül'le gerek 27 Mayıs'la ilişkisi yoktur”.

Ama en iyi çözüm: “Tahrir olayının ne 12 Eylül'le ilişkisi vardır, ne de 27 Mayıs'la”.

- Bazı kelimeler zaten çoğuldur; bunları -ler, -lar ekleyerek bir daha çoğul yapmamak gerekir: Ebeveyn (ana ve baba), icraat (eylemler), esnaf (sınıflar), tebligat (duyurular), neşriyat (yayınlar). Zaten, -at eki çoğul ekidir.

SÜLASİ (üçlü; evvelen, saniyen, salisen)

Arapça bileşik bir kelimenin anlamını bilmiyorsanız, **genellikle** son üç sessiz harf onun köküdür ve o kökü büyük olasılıkla biliyorsunuzdur.

Temdin – MDN medeni – medenileştirmek.

Tavattun etmek: vatan edinmek, yerleşmek.

Genel-basit okuma kuralları: (bunlar tamamen “sokaktaki adam”a yönelik pratik tavsiyelerdir. Ben eski yazı bilmem; yaşlı babamdan duyduğum, kulaktan dolma bilgilerdir. Bir sürü istisnası vs. vardır. Amaç, bunları hiç duymamış olanlara ufuk açmaktan ibarettir. Bundan sonra kendiniz ilerletebilirsiniz)

1) y=i (yani, sesli muamelesi görür; zaten Fransızcada igrek/Yunan i'si denir);

V=u

B=p

D=t

G=k

S=z

2) t harfiyle başlayan kelimeler fiil, m harfiyle başlayanlar isim veya sıfattır.

Tefekkür (etmek), mütefekkir (düşünen). İkisinin de kökü: FKR, fikir.

Tahammül (etmek), mütehammil (tahammül eden). Kökleri: HML. Türetebilirsiniz: hamule (taşınan yük), hamile (gebe), tahmil (taşımak)...

3) yan yana iki sessiz, tek sessiz muamelesi görür.

Tekeffül etmek: KFL; kefil olmak.

4) Sülası alırken sondan üçüncü harf t ise, dördüncüye atlayın: **İhtirab**: HRB; harp, savaşmak. Onun için, çıkan sülasıye bazen t eklemek gerekir: **İştihar**: ŞHR; şöhret, ünlenmek. İhtirab: harp, harp etmek

İhtiras: hırs

İhtisas: hususi

İktibas:

İmtisal: misal, örnek almak

İzdivac: zevce, evlenmek

Muktebes: kabz edilmiş (kabzımal buradan gelir)

Kimi sülasi örnekleri:

İhzar et.: hazır, hazırlamak, ihzarî

İktibas: kabz

İstidlal: delil, delile dayanarak sonuç çıkarma.

İstikşafi: keşif

İştihar et.: şöhret, ünlenmek

İzhar: zuhur, ortaya koymak

Mahrec: huruç, çıkış.

Mahsup: hesap, hesaba geçirilmiş, çıkarılmış.

Maruz: arz, arz edilmiş

Mazbut: zapt edilmiş; mazbata: tutanak

Med'uv: davetli

Medyun: düyun (deyn, borçlar)

Meşrubat: şurup

Meşruten tahliye: şartlı (meşrutiyet)

Mev'ud: vaat edilmiş

Muazzep: azap, -çeken

Muazzez: izzet, -izzet sahibi, şerefli

Mukatele: katil - karşılıklı

Murahhas: ruhsatlı

Mükellef: külfet

Mürettep: tertip edilmiş (rütbe)

Müselles: sülasi, üçgen

Müzeyyen: ziynet

Taalluk et.: alaka, ilgili olma

Tacil: acele, hızlandırma

Tadat: adet, saymak

Tagafül: gaflet göstermek

Taganni et.: gına, yeterli bulma

Tahammül: hamule, hamal, hamile, hamil, mütehammil, tahmil=yükleme

Tahfif: hafif

Tahkir: hakaret

Tahrik: hareket
 Tahsil: hasıla
 Takabbuz et.: kabz, peklik çekmek
 Takbih et.: kabahat-landırmak
 Takdir: kader (takdir-i ilahi)
 Takdis: kuds. Kutsama
 Taksim: kısım, -lara ayırma (Taksim Meydanı, su maksimi/ayırıcısı)
 Taktir: katre (damıtma)
 Tavassut et.: vasıta, aracı olmak
 Tebeyyün et.: açıkça belli olmak
 Tebyiz et: beyaz, temize çekmek.
 Tedhiş: dehşet
 Teeddüp et.: edep, utanmak
 Teellüm et.: elem, kederlenmek
 Tefazül: fazlalık
 Tegafül: gaflet, anlamazdan gelme
 Tehalük et.: helak, -etme
 Tehcir: hicret
 Tekasüf et.: kesif, yoğunlaşmak
 Tekfin et.: kefenlemek
 Tesahub et.: sahip, lenmek
 Teshil: sehl, ehlen ve sehlen, kolaylaştırmak
 Tesmiye et.: isim, isim koyma
 Teslih et.: silahlandırmak, müsellaah
 Teslis: sülasi, üçleme, kutsal üçleme (Ruh-il Kudüs, Baba, Oğul)
 Tesri: seri, hızlandırmak (sürat)
 Ucube: acayip

Saka:

Teşâşür (şırr sesi)

Müsakaşa (SKŞ deyip bırakıyorum)